

Državno Natjecanje iz povijesti

18. travnja 2024.

drugi (II.) razred

zaporka

--

(peteroznamenasti broj i riječ)

broj bodova

	83	%
--	-----------	---

Upute natjecateljima

1. Ispit se sastoji od 25 pitanja i rješavaš ga 90 minuta.

2. Prije rješavanja ispita trebaš pozorno i pravopisno točno ispuniti listić sa zaporkom.

3. Nakon što ispuniš listić sa zaporkom, spremi ga u omotnicu.

4. Zaporku s listića prepisi na prvu stranicu ispita.

5. Pozorno pročitaj ispitne zadatke i upute u zadatku.

6. Rješenja upisuj na predviđena mjesta u ispitu. Ispit piši plavom ili crnom kemijskom olovkom.

7. Ispit piši isključivo pisanim, ne tiskanim slovima. Piši čitko. Nečitki odgovori bodovat će se s 0 bodova.

8. Osobna imena i prezimena te geografska imena piši izvorno prema udžbenicima odobrenim od MZO-a u školskoj godini 2023. /2024.

9. Koristi se papirom za koncept tijekom rješavanja ispita jer jednom napisan odgovor u ispitu, više nije dopušteno prepravljati. Odgovori u konceptu ne vrednuju se.

10. Nakon završetka pisanja ispit predaj članu Državnog povjerenstva.

11. Nakon objave privremene ljestvice poretka imaš pravo uvida u ispit i pravo na pisanu žalbu.

Želimo ti uspjeh u natjecanju!

Prosudbeno povjerenstvo na državnom natjecanju:

1. _____ (predsjednik Državnoga povjerenstva)

2. _____ (član Državnoga povjerenstva)

3. _____ (član Državnoga povjerenstva)

1. Pozorno pročitaj ulomak iz povijesnoga izvora i odgovori na pitanja.

„S Brača je knez (..) javio svojim pismom (...) da su se na otoku Hvaru podigli pučani protiv plemića. U četvrtak su u Starom Gradu neki Matij Ivanić, Jakov Blašković i Ivan Sorella i oni iz sela Vrboske napali šest mladih plemića i ranili ih tako da se ne vjeruje da će ostati u životu. (...) Zatim (...) potaknu narod da im se pridruži, a bilo ih je više od tisuću naoružanih (...) pođoše kućama plemića pljačkajući ih i uništavajući, paleći isprave, ranjavajući plemiće koji su bježali na otok Brač da se spase kao pred Turčinom.“

1.1 S kojom je namjerom autor opisao događaje? Argumentiraj svoj odgovor.

	2
--	---

1.2. O kakvoj se vrsti izvora radi, primarnoj ili sekundarnoj? Argumentiraj svoj odgovor.

	2
--	---

1.3. Poznaajući povijesni kontekst navedi naziv pod kojim povijest pamti opisanu pobunu i navedi godinu završetka pobune.

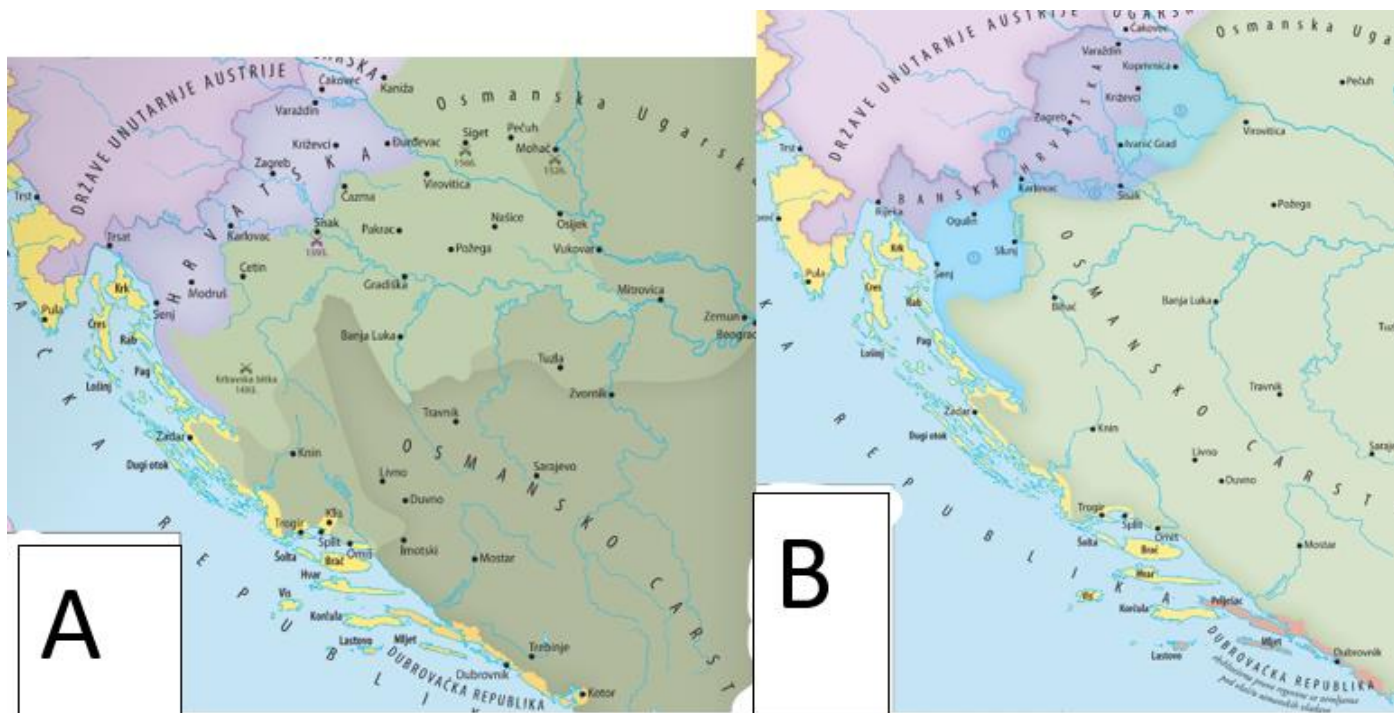
	2
--	---

2. Što je od navedenoga neposredna posljedica Westfalskoga mirovnog ugovora:

- a) priznata nezavisnost Švicarske
- b) praška defenestracija
- c) ukinuto Sveto Rimsko Carstvo njemačke narodnosti
- d) ojačala moć njemačkoga cara

	1
--	---

3. Pozorno promotri prikazane karte iz radoblja hrvatsko-osmanlijskih ratova i odgovori na pitanja.

3.1. Koju teritorijalno-organizacijsku promjenu na području hrvatskih zemalja prikazuje karta označena slovom B?

	1
--	---

3.2. Navedi naziv za područje od Karlovca do Ivanić-Grada koje je krajem 16.st. izdvojeno sa zasebnom upravom.

	1
--	---

3.3. Navedi naziv središnjeg vojnog tijela koje je upravljalo novo formiranim teritorijem, te naziv središta u kojemu je djelovalo navedeno vojno tijelo u 16.st.

	2
--	---

4. Što od navedenoga opisuje promjenu uloge države do koje dolazi u apsolutnoj monarhiji na europskom zapadu u ranome novom vijeku?

	1
--	---

- a) država potiče proces refeudalizacije
- b) moć vladara temelji se na vojsci i činovništvu
- c) apsolutni vladar podupire politički utjecaj građanstva
- d) apsolutni vladar vodi ratove oslanjajući se na vazalnu obvezu plemića

5. Pozorno pročitaj ulomak iz izvora i promotri slikovni izvor, te odgovori na pitanja.

I. *„Umiremo od gladi i svake nevolje. Neka Vaša milost zna, sve što sam imao dao sam u zalag, blago, vjeru i dušu, a sada više nemam što dati. Dok je toga bilo, živio sam, branio i držao gradove kraljeve svetosti. Sada više dalje ne mogu jer mi je svega nestalo od čega ljudi žive.”*

„Ovdje je sačuvana glava slavnog viteza Klisa“

II.

5.1. S obzirom na povijesni kontekst povezan uz izvore, koga autor proziva i što mu predbacuje ?

	2
--	---

5.2 Što je bio uzrok događaja o kojemu svjedoči izvor broj II.?

	1
--	---

5.3. Koja je bila dugoročna posljedica opisanih događaja za vojnu posadu koja je u njima sudjelovala?

	1
--	---

6. Pozorno promotri dvije umjetničke slike iz 19.st. koje prikazuju opsadu Sigeta. Sliku označenu pod brojem I. hrvatskoga slikara Otona Ivekovića, te sliku označenu brojem II. austrijskoga slikara Petera Kraffta i odgovori na pitanja.

I.

II.

	1
--	---

6.1. Koja je neposredna posljedica povijesnoga događaja prikazanog na slikama?

6.2. Navedi jednu osobinu Nikole Šubića Zrinskog koju vidiš na obje slike. Argumentiraj navedenu osobinu s jednim obilježjem koje vidiš na slikama. _____

	2
--	---

6.3. Po čemu možeš zaključiti da su slike sekundarni izvor ?

	1
--	---

7. Pozorno pročitaj povijesni izvor o ulozi vlasti Venecije u Istri i Dalmaciji i odgovori na pitanja.

„Srednjovjekovni su zakonodavci nastojali regulirati i javni i privatni život stanovništva. Rimsko je pravo kodificiralo privatni kao i javni život, a to su preuzele i komune, kako talijanske, tako i one na istočnojadranskoj obali, i istarske i dalmatinske. Zakonodavci su tako nastojali urediti osobne odnose poput načina i uvjeta pri sklapanju braka, muževljeva autoriteta, prava žena i djece, emancipacije, punoljetnosti itd. Glavna je svrha toga sprječavanje nepoželjnog i nedozvoljenog ponašanja u osobnim odnosima poput incesta, bigamije, homoseksualnosti. Osobne odnose u obitelji i bračnom životu uglavnom je reguliralo kanonsko pravo, međutim na njih su utjecali i komunalni propisi, posebice u pitanjima nasljeđivanja i podjele imovine, miraza i sklapanja braka, te očinske vlasti.“

7.1. Koje je obilježje sekundarnoga povijesnog izvora vidljivo u navedenome ulomku?

	1
--	---

7.2. Navedi jedan argument za vrednovanje citiranoga izvora kao pouzdanog.

	1
--	---

7.3. Koja je uloga mletačke vlasti, a koja je uloga crkvene vlasti u istarskim bračnim odnosima u Istri prema tekstu izvora?

	2
--	---

8. Koji od četiriju navoda odgovara označenom mjestu (?) na lenti vremena.

	1
--	---

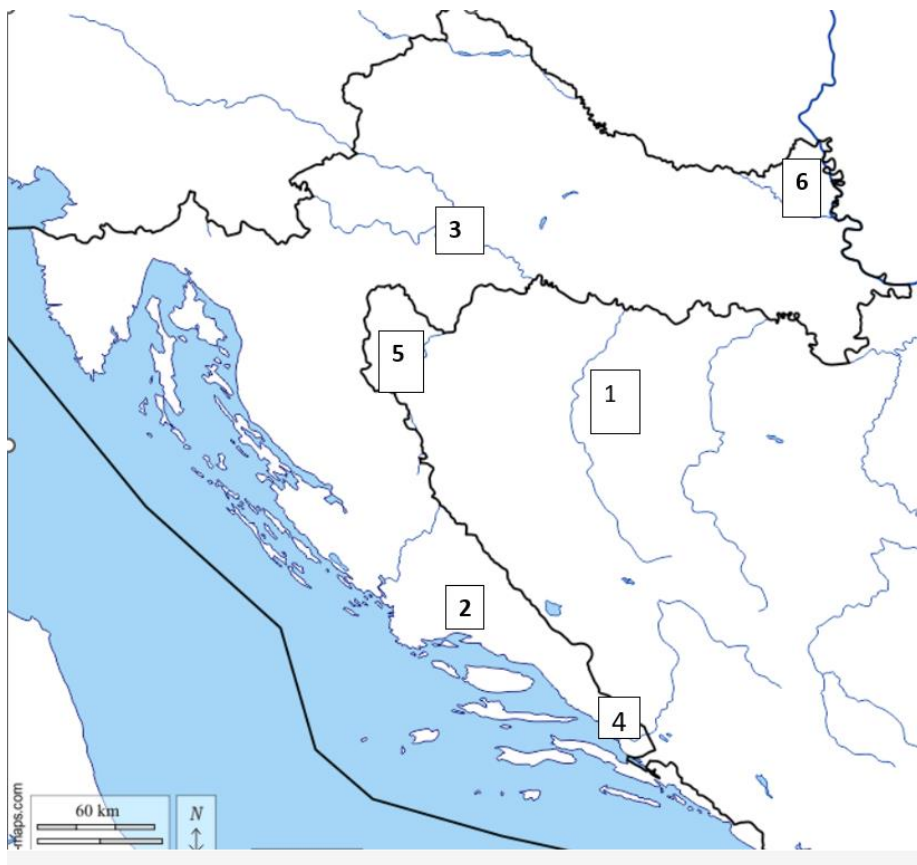
a) Bartolomejska noć

b) Slavna revolucija

c) poraz Osmanlija kod Svetoga Gottharda

d) Granada oslobođena od arapske vlasti

9. Pozorno promotri povijesni zemljovid i odgovori na pitanja.

9.1. Kako se zove utvrda označena brojem 2, čijim je osvajanjem Dalmatinska zagora osvojena od Osmanlija ?

	1
--	---

9.2. Kako se zove vojno-upravni teritorij koji je osnovao kralj Matijaš Korvin za obranu od Osmanlija, a označen je brojem 1?

	1
--	---

9.3. Navedi puno ime i prezime osmanlijskoga paše koji je poražen u bitci kod mjesta označenoga pod brojem 3.

	1
--	---

10. Pozorno promotri ilustraciju, pročitaj ulomak povijesnoga izvora koji se odnosi na promjene u državi u 17.st. i odgovori na pitanja.

„...zbog mnogih izdaja, umorstava i drugih bezbožnih zločina odlukom parlamenta osuđen na smrt i pogubljen, zato ni njegovi potomci ni nasljednici i svi koji podižu zahtjeve na temelju njegova imena ne mogu nositi spomenutu krunu ili vršiti službu kralja ili kraljice, bilo u kraljevini ili u ma bilo kojoj od zemalja koje joj pripadaju...”

10.1. Koji se razlog navodi kao opravdanje za odluku parlamenta u pisanome izvoru ?

	1
--	---

10.2. Koja se neposredna politička posljedica prikazuje na slikovnome izvoru, a spomenuta je i u pisanome izvoru?

	1
--	---

10.3. Navedi ime kralja i dinastije na koje se odnose izvori.

	1
--	---

11. Pozono promotri povijesni izvor i odgovori na pitanja:

11.1. Što je prikazano na povijesnome zemljovidu?

1

11.2. Navedi jedan argument kojima ćeš potkrijepiti svoj odgovor.

1

11.3. Na koji je način podijeljen prikazani teritorij nakon smrti vladara? Navedi imena vladara i zemlje.

2

12. Pozorno pročitaj ulomak povijesnog izvora i odgovori na pitanja:

„(...) Pošto je prejasni i premogući princip i gospodin Ferdinand, božjom milošću češki i hrvatski kralj, španjolski infant, svetoga rimskoga carstva knez izbornik, nadvojvoda austrijski, vojvoda burgundski, brabantki, štajerskim koruški, kranjski, šleski, virtemberški itd. markgrof moravski itd, grof tirolski, celjski, gorčki itd. gospodar slovenske krajine, (...) svetoga rimskoga carstva glavni namjesnik itd, vladar i gospodar naš poslao k nama ovih dana savjetnike svoga svetoga kraljevskoga veličanstva i poslanike (...) ovi nas u ime spomenutoga kralja zamoliše (...) da priznamo u njegovo veličanstvo za našega zakonitog i naravnog kralja i gospodar, a prejasnu vladaricu za našu premilostivu vladaricu i gospodaricu, pak da o tome položimo prisegu vjernosti i poklonstva. Uvaživši potanko i promotrivši pomnjivo prava kojima je isti naš prejasni kralj s rečenom svojom suprugom Anom. (...) prisizemo i i obećajemo da ćemo biti odsad ubuduće uvijek vjerni i poslušni vladaru i gospodinu Ferdinandu, češkom kralju i njegovoj supruzi prejasnoj gospođi Ani, rođenoj kraljici ugarskoj i češkoj, gospodarima našima (...) kao pravim, zakonitim i naravnim nasljednicima i kralju i kraljici kraljevine (...) za sve ovo (...) sastavimo i izdasmu ovu ispravu i utvrdismo je pečatima da vrijede za sve vijeke. (...) Dano u varoši Cetinu na našem saboru (...)“

12.1. Poznavajući povijesni kontekst koji je neposredni događaj imao za posljedicu prikazanu odluku?

	1
--	---

12.2. Tko je i kada je donio prikazanu odluku?

	2
--	---

12.3. Kojim je argumentom Ferdinand prema prikazanome izvoru isticao svoje pravo na izbor za kralja?

	1
--	---

13. Pozorno pročitaj ulomak iz povijesnoga izvora nastaloga u Njemačkoj početkom 16. st. i odgovori na pitanja:

“Privrženici Rima s velikom su vještinom podigli tri zida oko sebe... čime je cijelo kršćanstvo strašno propalo...ako su pokušali opomenuti ih Biblijom, oni su se protivili da nitko osim Pape nema pravo tumačiti Bibliju.”

13.1. Iz perspektive kojega se pokreta opisuju prilike u kršćanstvu?

	1
--	---

13.2. Pronađi i napiši jedan primjer iz teksta kojim ćeš argumentirati svoj prethodni odgovor.

	1
--	---

13.3. Navedi ime grada i godinu koji su označili početak navedenoga pokreta.

	2
--	---

14. Poveži osobe i događaje vezane uz njihovo djelovanje.

	4
--	---

- a) Bitka kod Jurjevih stijena _____ ban Toma (II.) Bakač Erdody
- b) Bitka na Kahlenbergu _____ Stojan Janković
- c) Bitka kod Siska _____ Petar Zrinski
- d) Bitka kod Duvna _____ Nikola Jurišić
- e) Bitka kod Kisega _____

15. Pozorno promotri slikovni izvor i odgovori na pitanja.

15.1. Navedi jedan primjer gotičkoga i jedan primjer renesansnoga utjecaja koje uočavaš na prikazu dubrovačke palače Sponza.

	2
--	---

gotički

renesansni

15.2. Što je od navedenog bila funkcija palače Sponza u 16.st.? Zaokruži slovo ispred točnoga odgovora.

	1
--	---

- a) javna institucija za potrebe diplomacije
- b) stambeni prostor dubrovačkoga kneza
- c) prva javna knjižnica
- d) karantena za trgovce

16. Kako su se odredbe istarskih statuta o nasljeđivanju imovine odrazile na položaj žena u Istri ?

	1
--	---

- a) istarski statuti ne propisuju odredbe o nasljeđivanju imovine
- b) istarski statuti određuju prednost sinova
- c) istarski statuti određuju prednost kćeri
- d) istarski statuti propisuju jednakost sinova i kćeri u nasljeđivanju

17. Pročitaj pozorno ulomke povijesnih izvora i odgovori na pitanja:

I. "Narod nije stvoren radi kneza, nego knez radi naroda jer bez naroda ne bi on bio nikakav knez.(...) pod izlikom religije pokušao je (...) uvesti tiraniju te je ne mareći ni za kakav prigovor zemlje povrijedio njezine povlastice, pogazio zakletvu kojom se zakleo na njeno održanje (...) I stoga izjavljujemo da je kralj (...) izgubio svako pravo na vlast(...) mi ovim sve činovnike, poglavarstva, gospodu, vazale i stanovnike rješavamo prisega kojom su se nekoć zakleli (...) kralju na poslušnost i vjernost."

II. "I kako je iskustvom utvrđeno da u ovoj naciji nije potrebna služba i moć kralja usredotočena u jednoj jedinoj osobi jer je štetna i opasna po slobodu, sigurnost i opće dobro i jer je kraljevska vlast većinom upotrebljavana za pritiskanje i isisavanje podanika..(...) to je ovaj parlament zaključio da se za zasjedanje ovog parlamenta postavi rok i raspusti čim to bude u skladu sa sigurnošću naroda koji mu je povjerio vlast i s onim što je neposredno nužna učiniti za održavanje i očuvanje države koja je sad postala republika."

17.1. Koji je zajednički cilj političkih zahtjeva navedenih u oba navedena izvora?

	1
--	---

17.2.Što je bio razlog uspostave tiranske vlasti opisan u I. tekstu ?

	1
--	---

17.3. Koji argument protiv apsolutne vlasti navodi parlament u izvoru broj II.?

	1
--	---

18. Poveži obilježja umjetničkih stilova i pripadajuće crkvene građevine.

5

- a) crkva svetoga Donata _____ bazilika s kupolom oktogonalnoga oblika
b) crkva sv. Blaža u Zagrebu _____ veliki prozori i šiljasti lukovi
c) crkva sv. Petra u Dragi na Rabu _____ bez svoda i vještije klesanje kamena
d) crkva San Vitale u Ravenni _____ građena bez vezivnih sredstava, s kupolom
e) katedrala u Sieni _____ trolisni tlocrt, uzor u dvorskoj kapeli u Aachenu
f) katedrala sv. Jakova u Šibeniku

19. Pozorno promotri umjetnički prikaz Bitke kod Lepanta i odgovori na pitanja.

19.1. Navedi naziv vrste brodova koji sudjeluju u prikazanoj bitci i jedan argument kojim potkrepljuješ svoj odgovor.

2

19.2. Navedi neposrednu i dugoročnu posljedicu bitke kod Lepanta.

neposredna _____

dugoročna _____

2

20. Pozorno promotri slikovne izvore i odgovori na pitanja.

20.1. Koja je zajednička funkcija odredila izgled prikazanih građevina ?

	1
--	---

20.2. Koja je opasnost uvjetovala nastanak prikazanih građevina?

	1
--	---

20.3. Navedi naziv prikazanih građevina:

a) građevina lijevo _____

	2
--	---

b) građevina desno _____

21. Pozorno pročitaj niz događaja povezanih sa razvojem hrvatske kulture, umjetnosti i prava i riješi zadatke.

a) U navedenome nizu događaja upiši brojeve od 1 do 5, i to tako da označiš brojem 1 najraniji događaj kako bi uspostavio točan kronološki niz.

_____ prvi spomen braka na istarski način u piranskim statutima

_____ Marko Marulić završio Juditu

_____ prvi put Hrvat izradio kartu Hrvatske

_____ zagrebačka isusovačka akademija uzdignuta na sveučilišnu razinu

_____ Stjepan Brodarić napisao spis Mohačka bitka

	2
--	---

	1
--	---

b) Navedi ime i prezime prvoga Hrvata koji je izradio kartu Hrvatske _____

22. Pozorno promotri sliku Julija Klovića, Sveta obitelj i odgovori na pitanja

22.1. Navedi dva obilježja renesansnoga stila koja su vidljiva na slici.

	2
--	---

22.2. Koji je slikarski format proslavio hrvatskoga slikara Julija Klovića?

	1
--	---

23. Pozorno promotri slikovni izvor iz 15.st. i odgovori na pitanja.

23.1. Odredi temeljnu socijalno-religijsku poruku autora prikazanoga slikovnog izvora.

	1
--	---

23.2. Poznajući povijesni kontekst, zašto se upravo od sredine 14.st. pojavio prikazani motiv u srednjovjekovnoj umjetnosti?

	1
--	---

23.3. Navedi naziv građevine i naziv lokaliteta na kojemu se nalazi prikazani slikovni izvor.

	2
--	---

24. Pročitaj ulomak iz izvora i odgovori na pitanja:

“Prošlo je vrijeme šutnje i došlo je vrijeme govorenja...Sastavio sam nekoliko točaka o reformaciji kršćanstva...(pa) možda se to svidi Bogu i pomogne Svojoj Crkvi...jer je svećenstvo kojemu bi ta zadaća prije dolikovala postalo sasvim nehajno...između laika i svećenika, vladara i biskupa ili kako oni to zovu između duhovnih i svjetovnih osoba jedina stvarna razlika je razlika službe i zanimanja.”

24.1. Koje se promjene u kršćanskoj Crkvi traže u tekstu izvora?

	1
--	---

24.2. Koja je dugoročna promjena u Crkvi rezultat navedenih postavka?

	1
--	---

24.3. Navedi ime i prezime začetnika opisanih zahtjeva za promjenama.

	1
--	---

25. Pozorno promotri dvije fotografije dvorca Sorkočević iz Dubrovnika i odgovori na pitanja

25.1. O kojoj promjeni u stambenoj arhitekturi 16. st. svjedoči prikazani dvorac?

	1
--	---

25.2. Izdvoji gotičko i renesnasno obilježje dvorca Sorkočević.

gotičko obilježje _____

	2
--	---

renesansno obilježje _____